

Jubilæumsskrift

125 år

Frederiksborg Amts Skytte-, Gymnastik-
og Idrætsforening

Frederiksborg Amts Skytte-, Gymnastik-
og Idrætsforening

HILLERØD BIBLIOTEK

Lokalsamling

79.606 Jubilæumsskrift, 125 år,
Frederiksborg Amts Skytte-
Gymnastik- og Idræts-
forening

2 001 592 6

Forord

Den 28. april 1992 kan Frederiksborg Amts Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforening fejre 125-års jubilæum. Ved en sådan lejlighed er det naturligt at stoppe op, gøre status og se på den udvikling foreningen har været igennem.

Når tiden efter de 125 år skal formes med respekt for det ide'grundlag, vort arbejde bygger på, er det vigtigt at kende baggrund og historie.

Dette jubilæumsskrift er et genoptryk af skriftet fra 100-års jubilæet samt en beskrivelse af de sidste 25 år. Dette skulle tilsammen give et godt billede af amtsforeningens virke gennem en periode, hvor udviklingen i samfundet har stillet store krav til omstilling og tilpasnings-evne, hvilket skiftende ledelser gennem årene har formået at gøre.

Det, den lokale forening kan betyde for det enkelte menneske, kan amtsforeningen betyde for den enkelte forening. Dette har de mange frivillige ledere i årenes løb arbejdet for, og mit ønske for fremtiden skal være, at der fortsat vil være folk til dette frivillige arbejde i en folkelig organisation - ikke mindst nu, hvor der arbejdes på at danne en samlet folkelig amtsforening i Frederiksborg Amt til gavn for det lokale foreningsarbejde.

Dette jubilæumsskrift vil forhåbentlig være spændende læsning og samtidig afspejle skytte-, gymnastik, og idrætsforeningernes store betydning for befolkningen og det kulturelle liv gennem 125 år.

Mit håb for fremtiden vil være, at amtsforeningen i Frederiksborg Amt fortsat vil være en livskraftig og fremadrette forening, som formår at præge udviklingen i positiv retning.

Connie Nielsen
Amtsformand

I anledning af Frederiksborg Amts Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforenings 100 års jubilæum den 28. april 1967, er det blevet overdraget undertegnede at udarbejde en fremstilling af foreningens virke i det forløbne århundrede, idet man er gået ud fra, at en sådan fremstilling ikke blot vil have interesse for foreningen selv, men tillige have den almindelige betydning at kaste et strejflys over skyttesagens, gymnastikkens og idrættens livsførelse i Frederiksborg amt, idet man vel kan forudsætte, at pulssløget i amtsforeningen også vil være en pålidelig målestok for livet i det store og hele ude i kredsene.

Da foreningens protokol indtil 1942 desværre er bortkommet, har det kun været muligt at rekonstruere den ældre del af foreningens 100 års historie ved hjælp af gamle breve og skrivelser samt ved samtaler med formand, udvalgsformænd og mange flere.

Ove Hemmingsen

Historisk tilbageblik

Søndag den 25. januar 1866 samledes deltagere fra de forskellige i Frederiksborg amt bestående skytteforeninger for at forhandle om en nærmere sammenslutning i lighed med, hvad der var sket andre steder i landet. Man fik her forelagt de af Roskilde Amts Skytteforening godkendte love.

Repræsentanterne skulle nu forelægge disse for foreningerne ude i amtet, og inden en måned fra dags dato skulle svar indsendes til grev Schulin, som derefter skulle indkalde til nyt møde.

For indkaldelsen af det første møde stod: Grev Schulin, Steiner, Fleischer, O.C. Jensen, C. Brandt, Praem, F.C. Willerup, Hans Jensen, Hans Hansen og Nørup Østergaard.

Søndag den 28. april samledes deltagerne fra de forskellige skytteforeninger i amtet atter, for i henhold til tidligere vedtagelser at søge at danne en amtsskytteforening. Der var mødt deltagere fra alle foreninger, undtagen fra Slagslunde-Ganløse, Søsøm-Veksø og Dannevirke Skytteforening.

Man fik vedtaget love for dannelsen af amtsskytteforeningen, og følgende foreninger indmeldte sig straks: Helsingør, Hørsholm, Helsingør, Frederikssund, Gerlev, Asminderød og Hillerød, i alt 7 foreninger.

Den første bestyrelse kom til at bestå af følgende: Formand: Grev Schulin. Bestyrelsesmedlemmer: Praem, Hans Hansen, A. Christensen, F.C. Willerup. O.C. Jensen, Wind, L.C. Andersen og G. Truelsen.

I de første år var der stadig tilgang; men det kneb vældigt med at skaffe geværer, men sidst på året 1867 fik man 30 franske geværer.

Dette år viste regnskabet en indtægt på 216 rigsdaler og en udgift på 170 rigsdaler, således ar regnskabet sluttede med en kassebeholdning på 46 rigsdaler, 1 mark og 6 skilling.

Ved årets udgang i 1870 var der til F.A.S. tilsluttet 14 kredse med 734 medlemmer, 375 yngre skytter, 121 ældre skytter og 238 bidragydende medlemmer, og der var samme år afgivet 25.603 skud.

Flere af kredsene havde på dette tidspunkt indført eksercits og gymnastik. I årene omkring 1880 greb gymnastikken mere om sig ude i kredsene, og i 1884 nedsattes det første gymnastikudvalg, som kom til at

bestå af P. Andersen, Mariager og A.O. Andersen, der blev formand.

Den 31. januar 1890 havde man i F.A.S. 47 kredse, og disse blev da inddelt i 6 afdelinger (nu kaldet hovedkredse).

I året 1900 var medlemstallet steget til 3224, og der var afgivet 170.657 skud. 1911 kom classeskydningen, og samme år deltog man for første gang i de militære fægtningsskydninger på Melby Overdrev.

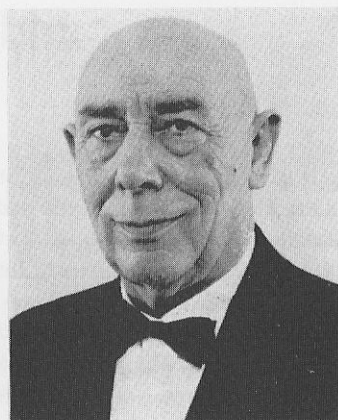
I tyverne kom idrætsarbejdet frem i kredsene, og der blev startet en forening, som hed Nordsjællands Idrætsunion. Denne blev efter en del år igen ophævet, og i 1934 nedsattes det første idrætsudvalg i amtsskytteforeningen med lærer K. Hansen, Nyvang, som formand. Samme år startede man den første turnering for håndbold og fodbold, der deltog fire hold i hver turnering. Samtidig påbegyndtes arbejdet med fri idræt i amtsforeningen.

Om de hundrede år, som nu er svundet, kunne man sige mange ting. Ind imellem har der også været ting, som har optaget ledelsen meget stærkt. Før århundredskiftet kunne man følge stærke dønninger inden for skyttebevægelsen. Men den største kom vel nok sidst i tyverne, da gymnasterne brød ud, og en del gik ind i D.D.G. Men trods dette kunne vi føre gymnastikarbejdet videre, og medlemstallet er år efter år blevet større og større. Trods modgang og fremgang har der altid været dygtige folk inden for amtsforeningen, der har forstået at holde sammen på både unge og ældre. Den har som en god forening højnet kammeratskabet til gavn og glæde for det frivillige ungdomsarbejde, der fremover skal skabe en sund og vågen ungdom i et frit Danmark.

Sigvald Hansen
formand

*Ove Hemmingsen,
næstformand*

*Sigvald Hansen,
formand*

*Arne Petersen,
forretningsfører*

Skyttesagen gennem 100 år

Skyttebevægelsens store udbredelse er vel nok affødt af krigene i 1848 og 1864, vel nok stærkest påvirket af de nationale følelser, der fostrede ånden fra 1848 og af den politiske frihed, der blev givet ved grundloven. Denne frihed gav sig udtryk på mange måder, men dog særligt ved, at selvbevidstheden, der nu var bragt til live i befolkningens brede lag, viste sig i en vågen ansvarsfølelse og i viljen til at erhverve sig dygtighed og til at udrette noget.

Den folkelige vækkelse og oplysning medvirkede i meget høj grad til at skabe og udvikle den almene interesse for og kærlighed til fædrelandet.

Forholdet til Sønderjylland, Holsten og Lauenborg var det brændende spørgsmål, som opfyldte sindene og var det stående samtaleemne, derfor kunne det ikke undgås, at mange måtte tænke, at en ny krig kunne komme til at give løsning på spørgsmålet om Hertugdømmernes statsretlige stilling til Kongeriget. Det er derfor ganske naturligt, at de nationale følelser i forbindelse med den vågnende ansvarsfølelse og virkelyst skabte en trang i folket til en mere direkte personlig deltagelse i ansvaret for fædrelandets vel, end tilfældet før havde været.

Alle disse faktorer skabte i forening med hinanden skyttesagen, der gav plads for hver enkelt, til under følelsen af det fælles ansvar at give sin kærlighed til fædrelandet udtryk i et personligt og målbevidst arbejde.

Nu manglede kun stødet til at sætte sagen i gang, og dette stød blev givet af én bestemt mand, kpt. Mønster. Sagen blev herefter fulgt op af patriotisk og idealistisk indstillede mænd over det ganske land, og således også her i Frederiksborg amt, hvor der før 1864 var oprettet 11 skytteforeninger, nemlig: Frederiksborg og Omegns Skytteforening, »Dannevirke« i Lyng-Ganløse, Helsingør og Tikøb Sogns Skytteforening, Snostrup Sogns Skytteforening, Frederikssunds Skytteforening, Asminderød-Grønholt Skytteforening, Jørlunde Skytteforening, Hørsholm Skytteforening, Ganløse Skytteforening, Kronborg Vestre Birk Skytteforening og Frederiksværk Skytteforening.

Lærer Søren Hansen,
1934-1943

Året 1864 var nederlagets og mismodets år; men ud af nederlagsstemningen voksede håbet om genrejsning, oprejsning og fornyelse. I dette arbejde blev skytteforeningerne et mægtigt hjælpemiddel.

Der opstod nye kredse, og med iver dyrkedes såvel skydning som eksercits og legemsøvelser.

Skyttesagen havde i Frederiksborg amt lige fra den tid, den rejstes omkring 1861-62, haft stor tilslutning i 14-15 forskellige foreninger, og da man andre steder rundt i landet havde sammensluttet foreningerne i amtsskytteforeninger, blev det på et møde, afholdt den 25. august 1866 på rådhuset i Hillerød, vedtaget at sammenslutte foreningerne i Frederiksborg amt i en amtsskytteforening. Der blev nedsat et udvalg, der skulle udarbejde love og derefter indkalde til stiftende generalforsamling; men allerede inden denne generalforsamling fandt sted, konstituerede amtsskytteforeningen sig med grev Schulin som formand, hvilket meddeltes i en skrivelse af 20. maj 1867 fra formanden for Centralkomiteen. I denne skrivelse meddeles det, at Frederiksborg Amts Skytteforening den 28. april 1867 var blevet oprettet, og at den foreløbig bestod af 7 skyttekredse. To måneder senere var der tilsluttet i alt 9 kredse med et samlet medlemstal på 624, hvoraf 300 var yngre skytter.

I 1880 var 4,9 % af amtets befolkning medlemmer af skytteforeningen, i 1960 9,7 % og i 1966 ca. 16 %.

I skytteforeningernes start foregik al skydning i frit anslag, hvilket betød, at skytten skød stående uden støtte af nogen art. Først i 1872 blev der indført en selvvalgt stilling, hvor der kunne vælges mellem frit anslag eller støttet anslag på flad mark uden anden støtte end den, skyttens eget legeme frembyder. I 1885 foreslog F.A.S. i et indsendt forslag til Overbestyrelsen, at brug af remmen under skydning skulle være forbudt. Dette fik dog ikke det af F.A.S. ønskede resultat, tværtimod, fordi man inden for Overbestyrelsen i stedet for gav anvisning på brug af remmen, idet det udtaltes, at den nævnte brug af remmen ikke blot havde hævde fra de almindelige skyttefester, men også i følge de gældende bestemmelser måtte betragtes som tilladt i skytteforeningerne, selv om den ikke var omtalt i håndbogens givne bestemmelser af den frie anslagsstilling, der her var defineret som: »Enhver stilling, som skytten indtager stående«. Overbestyrelsen kunne ikke indse, at der var nogen grund til at indskrænke denne frihed, der i frit anslag var overladt skytten.

Erfaringen viste nytten af remmen, idet Overbestyrelsen nærmere påpegede, at de skytter, der opnåede de højeste points, netop brugte remmen såvel ved almindelig skydning som ved hurtigskydning, hvorfor man ikke frarådede, men tværtimod anbefalede brugen af remmen.

Folketingsmand
C.F. Ladefoged
1943-1965

Købmand Alfred Willerup, Hillerød, blev mesterskytte og vandt kongepokalen i Odense 20.-22. juli 1894

Brugen af remmen vedblev dog at have lige så fanatiske modstandere som tilhængere.

I april 1887 udmeldte F.A.S. sig af Overbestyrelsen, det var i skytteforeningernes bevægede politiske tid. Man havde fra F.A.S. sammen med fire andre skytteforeninger stillet følgende forslag: »Idet generalforsamlingen i anledning af Overbestyrelsens holdning i det forløbne år udtaler som sin anskuelse, at det er en nødvendig betingelse for, at en videre rolig udvikling af skyttesagen i Danmark kan finde sted under Overbestyrelsens ledelse, at denne vil gribe ind for at forhindre politisk indblanding i skyttesagen, går den over til dagsordenen«. Da dette forslag blev forkastet med 24 stemmer mod 5, forlod de fem forslagsstillere mødet.

Det var dog ikke alene på grund af det politiske, at F.A.S. udmeldte sig, men vel nok nærmest fordi Overbestyrelsens sammensætning ikke var i overensstemmelse med vedtægten af 10.- 10. 1871, hvorefter der manglede to tjenestegørende officerer i Overbestyrelsen.

Den 27. december 1887 indtrådte F.A.S. atter under Overbestyrelsen, da dennes sammensætning nu atter var i overensstemmelse med loven.

Der var dog stadig splittelse i skyttesagen, og på et repræsentantskabsmøde den 4. april 1893 fremsattes fra F.A.S. et forslag om nedsettelse af et udvalg til at underkaste skyttesagens stilling som helhed en nærmere overvejelse og eventuel reorganisation.

Dette forslag gav anledning til en vidtløftig debat, der førtes for »lukkede døre«, og af hvilken det fremgik, at stemningen ikke var særlig stærk for forslaget, og man endte med at vedtage en af Ringkøbing A.S. stillet dagsorden. »Idet repræsentantskabet udtaler sin tillid til Overbestyrelsen for dens ledelse af skyttesagen, må man samtidig udtale sin kraftigste tilslutning til Overbestyrelsens arbejde for en sammenlutning af alle foreninger og kredse under fælles ledelse, for hvilket arbejde tidspunktet synes gunstigt, og som vil få stor betydning for skyttesagens fremtid«.

Til de forberedende arbejder, der indledtes for at få gennemført en fuldstændig sammenslutning, tilkaldte Overbestyrelsen sagfører Neidhardt, F.A.S., og folketingsmand Klaus Berntsen. Det lykkedes hurtigt at få en forhandling i gang, og ved udgangen af 1893 var således alle foreninger igen tilsluttet Overbestyrelsen, og endelig var virkningerne af politikens indblanding i skyttesagen udslettet.

I følge F.A.S. love skulle medlemmer i 1887 være fyldt 18 år og have fast bopæl inden for foreningens grænser.

Tre medlemmer af Jægerspris Skyttekreds blev i 1899 ekskluderet af F.A.S., fordi de hver især ved Horns Herreds Politiret var blevet idømt en bøde på 30 kr. for at have skudt med deres gevær uden for skydebanen. I dette tilfælde mod en husgavl i Ndr. Dråby. De idømte bøder gik til sognets fattigkasse.

Hvordan det er med hensyn til snyderi ved kap- og præmieskydninger i vor tid, skal jeg ikke udtale mig om, men jeg tror dog ikke, at der bevidst snydes. Det er dog sket, at skytter er blevet diskvalificerede på grund af våbenet eller andre uregelmæssigheder. Før i tiden kunne det dog ske, at snyderiet foregik bevidst, således havde en skytte ved en skydning den 2.-10.-04 i 1. skytteafdeling selv udfyldt skydekort med 145 points, som vel nok må siges at være et højt resultat ved den tids skydninger, idet man ved skydeinstruktionen tilstræbte at opnå 105 points.

Der blev omkring århundredskiftet forhandlet om reglerne ved kap- og præmieskydningerne. Ved en sådan forhandling mellem F.A.S. og K.S. til en kapskydning i maj 1905, blev det således vedtaget, at ommarkering skulle koste 1,00 kr., såfremt markeringen havde været rigtig ved første markering. Det blev endvidere vedtaget, at der kun måtte sættes af én gang for hvert skud, hvis man satte af mere end én gang, mistede man retten til skuddet, med mindre man betalte 1,00 kr. for hver gang, man satte af.

Tiden fra århundredskiftet til op imod den første verdenskrig blev en tilbagegangstid for tilslutningen til skytteforeningerne. Man følte sig efterhånden så gennemciviliseret, at krig måtte forekomme at være en umulighed mellem civiliserede folk, og som følge heraf var der ingen grund til nogen udbygning af forsvaret.

I årene 1902-12 førtes forbitrede krige rundt om i Europa med efterfølgende store omvæltninger af landegrænserne. Et enkelt land forsvandt helt; men det kom ikke os ved, det lå så langt væk. At forholdene omkring den 1. august 1914 kunne føre til krig, troede ingen rigtig på. Og skulle det endelig gå galt, så var det helt utænkeligt, at en krig med de moderne våben, man havde til rådighed, kunne vare mere end tre uger. Ja, sådan sagde man.

Krigen kom!

Atter vågnede forsvarsviljen i folket. Et af beviserne herfor var, at der i krigsperioden 1914-18 startedes adskillige nye skyttekredse, og

der genrejstes gamle kredse, som efterhånden var gået i stå. Man havde dog bare ikke mange rifler, idet alle brugbare var blevet inddraget til forsvaret. Der blev dog trænet flittigt med de få rifler, der var tilbage, ja, endog med atrapper og luftbøsser da disse kom frem.

I de første åringer umiddelbart efter fredsslutningen i 1918 holdt skytteantallet sig nogenlunde, hvad der vel nok skyldtes, at skydningen var forholdsvis billig. Grunden hertil var, at den danske stat havde fået oparbejdet et ret stort patronlager, og dette kunne ikke tåle at opbevares eller måske rettere, at det efter den lange opbevaring var uegnet til automatisk skydning, idet der kunne forekomme patroner, hvor krudtet ikke antændtes af fænghætten, men hættens eksplosion var kraftig nok til at drive projektilet et lille stykke ind i piben, hvor det så blev siddende, derfor blev dette patronlager overladt skytteforeningerne til en meget billig pris.

Men ellers må det vel siges, at skyttesagen stagnerede i disse år efter krigens afslutning. Det kunne vel heller ikke siges, at der var noget grundlag for nogen »sag« mere. Vi havde jo på grundlag af en folkeafstemning fået den del af Sønderjylland tilbage, som selv havde givet udtryk for at komme tilbage til Danmark. Vi kunne udmærket have fået endnu mere tilbage, men vi havde selv givet udtryk for, at vi ikke ønskede os noget underlagt ved tvang.

Det blev svære år for skytteforeningerne, især blev det svært for vor øverste skytteledelse at lægge en linie for vor fremtidige beståen.

Da de billige patroner fra hærens beredskabslager slap op, og vi måtte gå over til at købe patronerne til fuld produktionspris, blev det endnu sværere, ganske særligt da konjunkturerne begyndte at vise nedgående tendenser.

At skytteforeningerne forlod den gamle forsvarsbetonede formålsparagraf måtte i sig selv tillægges mindre betydning; for det skyldtes andre forhold. Men det var ubestrideligt, at vor udøvelse af skydningen blev mere sportsbetonet.

Men tilbagegangen i skytternes rækker fortsatte jævnt, og som grund hertil hørtes fra alle sider: »Det er for dyrt at skyde«. Denne påstand var vel også berettiget. For at billiggøre skydningen som helhed besluttede Overbestyrelsen, at der burde gøres noget for, at skytternes træning, øvelsesskydningen, kunne foretages med salongeværer på 50 meter skydebaner.

Her trådte Våbenfabrikken Otterup til, og efter en del forsøg lykkedes

Frederiksberg amts forretningsudvalg 1902. - I forreste række ses oberst Parkov i uniform.

det at konstruere et salongevær, der lå tæt op ad vores store geværer. Det blev kaldt »Reglementeret Salongevær Model 1924«. Hvor godt dette gevær var, ses bedst af, at vi nu godt 40 år efter stadig bruger det samme gevær uændret. Salonpatronerne var billige, og geværet kunne den gang købes for 35,00 kr. Salonskydningen havde også en anden fordel, idet der, hvor der manglede plads til en langdistanceskydebane, de fleste steder kunne anlægges en 50 meter skydebane i en eller anden grusgrav.

Årene til 1940 var gået roligt hen, medlemstallet i kredsene lå ret konstant, og alt åndede fred og ingen fare, da tyskerne den 9. april 1940 overskred vor sydlige grænse og besatte Danmark med falske løfter om beskyttelse og frihed igen, når krigen var vundet. Denne besættelse blev den største katastrofe for hele vort land - og ikke mindst for skyttesagen.

Den 11. april 1940 modtog F.A.S.G. & I. et telegram fra Arenth Jensen. Det lød i al sin korthed således: »Al skyttevirksomhed indstilles straks!« Følgerne heraf blev, at al ammunition skulle tilbagesendes til forretningsføreren, indtil der i hver kreds kunne blive godkendt en depotmand.

Skydningen var derefter indstillet til den 13. maj 1941, hvor vi atter fik lov til at skyde, indtil amtsforeningen den 1. september 1943 atter modtog et telegram fra Arenth Jensen, hvori det hed, at al foreningsvirksomhed skulle stilles i bero indtil nærmere forelås.

Den 3. september 1943 modtog amtsforeningen atter et telegram fra Arenth Jensen. I dette telegram stod: »Skytteforeningernes våben og ammunition skal afleveres til politiet, både til kort- og langdistance, returnering af ammunition til fabrik eller Overbestyrelse må ikke finde sted«.

Riflerne blev så afleveret til politiet - til opbevaring hed det sig. Inddragelsen vakte ingen forbavselse, for det var jo kun, hvad vi alle havde været forberedt på.

Der er mange, der senere har rejst bebrejdelser mod skytterne, fordi denne aflevering gik så glat og uden protester af nogen art. Disse bebrejdelser må man tilbagevise og anføre, at det var vort eget polit, der indkaldte våbnene, og det var ligeledes politiet, som i 1936 på forlangende af staten havde registreret alle skytternes geværer og derfor havde kartotek over, hvem der ejede en riffel. Sidste frist for aflevering var den 7. september 1943.

Skytteforeningerne og deres skytter havde lovlydigt opgivet alt, for både forenings- og privatejendom var indregistreret.

Det er et fåtal af skytterne landet over, der har fået deres afleverede våben tilbage, selv om politiet havde kvitteret for modtagelsen.

I september 1943 blev det tilladt at skyde med luftbøsser indendørs. Dog skulle den stedlige politimester ansøges om tilladelse. Der blev i foråret 1944 afholdt amtsskydning med luftbøsse.

De følgende år blev en død tid for skyttebevægelsen, enkelte steder blev der dyrket bueskydning, uden at denne dog slog rigtig an.

Fire fremtrædende ledere fra foreningens første amtsskydning i Stenholt Indelukke 1919. Fra venstre, bagest: Købmand Frederiks Reimers, Nivå, skydeudvalgets formand, direktør Jens Hansen, Humlebæk Teglværk. – I skjortearmer sognefoged, købmand Christian Reimers, Brønsholm, og sidst gymnastikudvalgets formand, repr. Tor Christensen, Munkegård pr. Kvistgård.

Denne sport dyrkes dog endnu af en enkelt kreds, der har holdt fast ved bueskydningen siden krigens år.

Men tilbage til de afleverede geværer, der fortjener en nærmere omtale. De blev altså afleveret til det danske politi til opbevaring. Nogen synderlig tillid til, at vi fik dem igen, havde vi vel nok ikke. Men på den anden side set: De fleste af dem var vel nok salongeværer, og de store geværer var af et andet kaliber end besættelsesmagtens, så den kunne ikke bruge dem. Men de forsvandt altså, ganske simpelthen røvet af besættelsesmagten. En erstatning af staten var at forvente, men denne trak i langdrag.

I besættelsestiden blev der dannet noget, der hed »Krigsskadeforsikringen«. Det var en statsinstitution og forvaltedes af staten. Det var ikke en speciel forsikring, som hver enkelt borger kunne eller skulle tegne sig for, vi var med inde under ordningen alle sammen, og for at få erstatning udbetalt fra dette forsikringsfond for lidt krigsskade på bygninger eller effekter krævedes der, man havde en brandforsikring. Dernæst blev det krævet, at den skadelidte skulle bære 1 % af tabet, taget efter den samlede løseforsikringssum og desuden skulle det fremgå af policen, at geværene var forsikret. Det er klart, at især det sidste kom til at ramme skytterne hårdt. Hvem havde tænkt på, geværet skulle opføres på brandpolicen. 1 % reglen betød desuden, at hvis skytten havde haft et gevær og en nogenlunde høj brandforsikringssum, kom dettes værdi ikke op over den ene procent af forsikringssummen. Det blev derfor ganske få skytter, der fik erstatning for deres afleverede gevær.

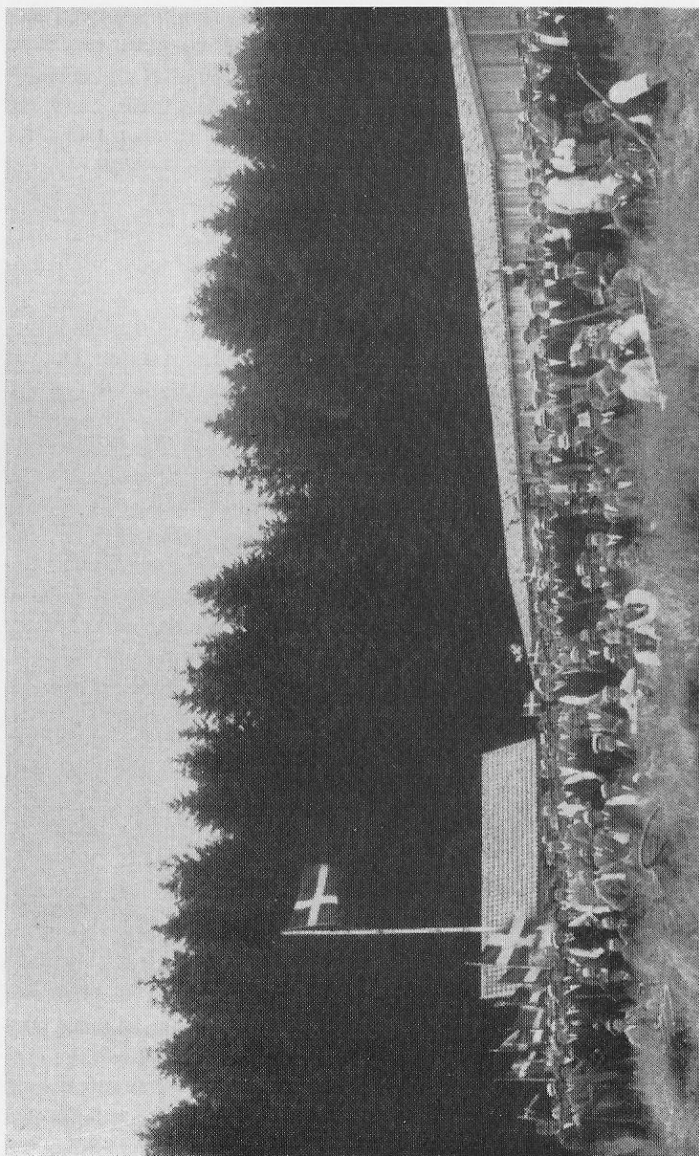
15 år efter krigens afslutning var der i krigsforsikringsfonden godt 20 millioner tilbage, og da disse blev foreslået uddelt til forskellige formål, gik Overbestyrelsen til staten og påpegede vort moralske krav om at komme i betragtning, når uddelingen blev foretaget.

Det førte til, at der til »De Danske Skytteforeninger« blev udbetalt en halv million. Et beløb, der svarede til 10% af foreningernes samlede tab, hvilket svarede til, at der skulle være afleveret våben for 5 million kroner.

Erstatningen blev udbetalt på den betingelse, at ingen af disse penge måtte komme enkeltpersoner til gode.

Amtsforeningens andel androg 24.896,00 kr.

Jeg har tidligere været inde på, at skyttesagen stagnerede efter krigen i 1918, da der forsvarsmæssigt ikke var noget grundlag mere. Nu

Fra amtsbanernes indvielse ved Stenholt Indelukke 1919.

godt 20 år efter sidste verdenskrig sker det ikke sjældent, at man hører det samme. Så skulle man have hørt de udtalelser, der faldt på skydebanerne i årene umiddelbart efter krigen, de lod ingen tvivl tilbage. Man havde lært, at hver enkelt borger skulle være i stand til at forsvare sit eget hjem, lært, at vi samlet skulle forsvare det, der var vort. Der faldt også udtalelser om, at aldrig mere skulle det ske, at der ikke fandtes et brugbart skydevåben i ethvert hjem, og at eventuel våbeninddragelse i fremtiden ville blive meget svær at få gennemført.

Mon ikke det var tegn på forsvarsvilje? Og mon ikke udtrykket »Aldrig mere en 9. april« er tegn på det samme?

Efter befrielsen i 1945 er antallet af skytter i F.A.S.G. & I. gået jævnt frem, således at medlemstallet for denne afdeling nu er tredoblet.

C. F. Ladefoged holder velkomst-talen ved skydebanernes indvielse i Holmene 1950

Skydningen inden for skytteforeningerne er nu ren konkurren-ceskydning, og foreningens formål er da også ændret gennem tiderne.

I 1867 var F.A.S.' formål at udbrede og vedligeholde færdighed i riffelskydning blandt mænd af alle samfundsklasser, for derved dels at danne en forskole for hæren, dels overhovedet at udvikle evnen og styrke viljen til at forsvare fædrelandet. Foreningen skulle virke til dette formål ved at oprette skyttekredse, i hvilke der hvert år skulle foretages regelmæssige skydeøvelser.

Med skydeøvelser forbindes om muligt mindre øvelser i geværgreb og eksercits, samt overalt, hvor lyst dertil måtte ytre sig, tillige nyttige legemsøvelser og lege.

I 1967 er foreningens formål gennem sine virkemidler at skabe en vågen og sund dansk ungdom til styrkelse af fædrelandskærlighed og forsvarsvilje i folket.

Der er vel ikke så stor forskel i selve formålet fra 1867 til 1967, men opnåelsen af dette er en anden, idet formålet nu søges nået gennem ungdommens opøvelse i al sund idræt samt gennem tale, skrift og sang at bringe ungdommen i forbindelse med alt, hvad der fører til et sundt og virksomt dansk ungdomsliv.

Formålet er altså faktisk det samme som fra starten, men nu søger man på alle måder at skabe en sund sjæl i et sundt legeme, for derved gennem at styrke fædrelandskærligheden og forsvarsviljen, hvor man før søgte at opnå dette kun ved skydeøvelser.

Der er jo også den forskel fra før og nu, at man i starten opdelte foreningerne i delinger. Når man meldte sig som medlem, blev man indrulleret i en deling, hvor man havde mødepligt. Der kunne idømmes bøder fra 8-96 skilling for ikke at møde, hvorimod arbejdet i foreningerne i dag er helt på frivillig basis.

Rifflerne har skiftet gennem tiderne. Man startede med de såkaldte taprifler model 1848, kaliber 17 mm, men disse var ikke så gode, hvad angår skudsikkerhed og præcision, idet der i bunden af løbet var indskruet en ståtap, over hvilken projektilet ved ladestokkens slag blev forceret, så det fik et større tværsnit og presseses ind i riffelgangene ved skuddets affyring. Ved ladestokkens slag blev blykuglen mange gange deform, og som følge heraf blev træfsikkerheden mindre.

Det varede dog heller ikke længe, inden denne riffel blev erstattet af miniériflen, kaliber 10,9 mm, der karakteriseredes ved anvendelse af miniéprojektilet.

Denne blykugle var hul bagtil, således at kuglens tværsnit forøgedes ved krudtgassens tryk i det udhulede rum, og derefter presseses ud i riffelgangene.

Omkring 1870 fik vi de første bagladerifler, remingtonriflen, model 1867, her til amtet, det var skydemæssigt en meget bedre riffel, men patronerne var bare for dyre, de kostede ca. 3 gange så meget pr. skud som til miniériflen.

I 1890 kunne disse rifler købes for 25 kr. pr. stk., og i 1901 kostede de kun det halve - 12,50 kr.

Der var dog bare det kedelige ved disse rifler, at der skete en del ulykker med dem, idet slagstiften kunne sætte sig fast i bundstykket, og når så riflen blev lukket, trykkes slagstiften mod fænghætten, og skudet gik, inden riflen var lukket.

Der berettes bl.a. om en skytte fra 28. kreds, Græsted, der i 1901 fik en erstatning på 106,78 kr. og om en skytte fra 48. kreds, Lyngby, der i 1902 fik en erstatning på 166,00 kr., heraf var de 90,00 for sygehusophold og de 76,00 kr. for arbejdsudygtighed, der blev beregnet til 1,00 kr. pr. dag. Skytten her var altså sygemeldt i 76 dage.

Ulykkerne skete som foran beskrevet med det resultat, at patronhylsteret blev slået bagud og gik ind i deres højre underarm, hvor en læge i det første tilfælde måtte operere hylsteret ud, hvorimod skytten i sidstnævnte tilfælde selv trak hylsteret ud af armen.

I 1893 gav krigsministeriet tilladelse til, at det nye af hæren benyttede gevær, gevær model 1889, kaliber 8 mm, kunne erhverves af skytteforeningerne. Det havde hidtil kun været udlånt eller kunnet erhverves som præmieriffel. Det kunne da købes for 58,00 kr.

Det var vel knapt så meget geværets pris, som prisen på patronerne, der hæmmede udbredelsen af dette gevær. Patronerne kostede 7 øre, og det var ca. 3 gange så meget, som patronen til remingtonriflen kostede.

Indførelsen af gevær model 1889 gav i det hele taget anledning til talrige forsøg på at skaffe billigere ammunition og derved geværet større anvendelse.

F.A.S.' formand sagfører Neidhardt oplyste således i 1892, at man inden for foreningen havde gjort forsøg med at erstatte remingtonriflens pibe med en pibe af kaliber 8 mm, hvortil man mente at kunne bruge ubeklædte blyprojektiler, som ville forringe prisen på ammunition ganske betydeligt. Senere viste det sig, at det ubeklædte projektil i ammunition med stor begyndelseshastighed var upraktisk, og

Skivekontrol ved amtets mesterskabsskydning på 15 meter.

man havde endnu ikke formået at løse den opgave at fremstille billig ammunition til gevær 1889.

Da krigen i 1864 var gledet lidt i baggrunden, var tilgangen til skytteforeningerne ikke så stor, og selv om kredsens antal var blevet forøget næsten 100 % i de sidste 20 år, var man ikke tilfreds med medlems-tilgangen, selv om forøgelsen af kredsens antal tillige betød forøgelse af skydebanernes antal og en afkortning af de lange vejstrækninger, skytterne tidligere havde til øvelsespladserne.

Forholdene med hensyn til skydebaner, antal geværer og lærere var blevet langt gunstigere i disse år, og da der stadig havde været arbejdet for skyttesagen af energiske og interesserede mænd over hele landet, må man undres over og beklage, at en sag som denne ikke havde kunnet samle en langt større del af nationens mandlige ungdom under sine faner.

Grunden til den ringe tilslutning og til, at medlemstallet endog i visse år er gået tilbage, har man søgt på forskellige områder. På et repræsentantskabsmøde i 1897 blev det således anført og sikkert ikke med urette af repræsentanten for F.A.S. sagfører Neidhardt, at han var i tvivl om, hvorvidt der styredes ret kurs i skyttesagen, som fra at være en ren national sag var gået over til at blive mere sportslig, hvad det store skudantal vidnede om. Han betragtede tilslutningen til skyttesagen

som barometer for fædrelandskærligheden. Den tjenende klasse havde ikke råd til at deltage, da det var for dyrt, og han savnede støtte af den del af folket, som kaldtes »the upper ten« (aristokratiet).

Da skyttesagen rejstes, var det anderledes, da var den nationale side stærkt i forgrunden, medens man nu ikke ofrede skyttesagens patriotiske side mange ord.

Fra anden side var det også blevet udtalt, at en mængde unge mænd ikke havde råd til at skyde med gevær 1889, der gav de fineste resultater til præmieskydningerne, hvilket efterhånden var blevet en hovedsag. Skydning med remingtonriflen interesserede ikke længere, hvorfor en stor del undlod at indmelde sig.

Man kan heraf udlede, at gevær model 1889 indirekte var skyld i, at medlemstilgangen ikke var større.

Man søgte derfor at billiggøre ammunitionen ved tilskud. Tilskuddet blev bevilget af rigsdagen og af Overbestyrelsen fordelt til amtsforeningerne. F.A.S. fik således i 1896 737,80 kr. i tilskud til 132.000 skud.

Gevær 1889 var i lang tid det gevær, der blev brugt i skytteforeningerne. Først i 1928 blev det afløst af et gevær kaldet model 1928. Dette gevær blev fremstillet udelukkende til skytteforeningerne. Det havde meget finere sigtemidler, end man tidligere havde haft, idet det var forsynet med diopter i stedet for kær. v.

Efter den anden verdenskrigs afslutning i 1945 fik skytteforeningerne et svensk gevær, som var udlånt af den svenske stat til »De Danske Skytteforeninger«. Dette gevær blev senere tilbageleveret, og i stedet fik skytteforeningerne de af den tyske besættelsesmagt efterladte geværer, model 98 Mauser. Disse geværer blev ombygget med dansk pibe kaliber 6,5 mm enten på Riffelsyndikatet (hærens pibe) eller på Geværfabrikken Otterup, hvor de desuden blev forsynet med nye sigtemidler model 58, det vil sige ringkorn eller stolpekorn efter eget valg som forreste sigtemiddel og med finindstilleligt diopter som bageste sigtemiddel. Dette gevær er det fineste præcisionsgevær, der endnu har været benyttet i skytteforeningerne ved skydning på langdistance.

Skydeudvalget 1967. Siddende fra venstre: Frode Kildehøj, Erik Hviid, fmd., Vilhelm Larsen. Stående fra venstre: Poul Frandsen, Henning Sørensen og Andreas Müller.

Hilsen og tak fra skytterne

Man kan ikke have eksisteret i så mange år uden at være kommet i taknemmelighedsgæld til en masse mennesker.

Først af alle føler jeg trang til at rette en tak til vore mange skyttekammerater såvel i ind- som udland. Om det er små eller store foreninger er ikke sagen. Jeg ser tilbage på mange dejlige skydninger med gode oplevelser blandt gode kammerater, og her kan ingen vel fortænke mig i, at jeg sender venlige tanker til vor »arvefjende« for godt samarbejde igennem mange år.

Overbestyrelsen sendes en tak for godt medlemsskab og samarbejde gennem tiderne - ikke mindst på feltskydningens område, hvor amtet stadig er repræsenteret med udtagne skytter. I flere perioder har amtet tillige været repræsenteret ved Overbestyrelsens nordiske mester-skabsskydninger.

Samarbejdet på feltskydningens område strækker sig i øvrigt helt til Vedersø, hvor amtet gennem flere år har været repræsenteret på bedste måde.

Ligeledes skal lyde en tak til K.S. for godt samarbejde gennem mange år - kun afbrudt af krigen - et samarbejde, der har udviklet sig til så nær kontakt skytterne imellem, at det er skydninger, man ser hen til hver gang, der bliver kaldt.

Endelig skal der rettes en tak til Ø-udvalget samt en anerkendelse for det store arbejde, der af frivillighedens vej gøres til gavn og glæde for skyttesagen. Vi i amtet er stolte af også selv at have folk inden for disse rækker.

Tilslutningen til skydningen er fin, og det er glædeligt at se det store arbejde, der bliver udført med ungdommen ude i kredsene, hvor de allerede som 10-årige bliver modtaget til skydning med salongevær på 15 meter under nærmere angivne regler og kyndig vejledning.

Salonskydningen blev i øvrigt først en realitet, da Geværfabrikken Otterup fik lavet salonriflen M/1924 til indendørs brug. - En riffel, som myndigheder og skyttebevægelse kunne anbefale på det bedste. Der blev så skred i denne disciplin på såvel 15 som 50 meter.

Det er derfor med stor glæde og tilfredshed, når jeg på skyttebevægelsens vegne udtaler min oprigtige tak for den imødekommenhed, der har været os vist ved indrettelse af indendørs skydebaner, når nye skoler er blevet bygget her i Frederiksborg amt.

Foruden en masse skoler med 15 meter baner, har vi Helsingehallen, den nye skole i Birkerød samt Paltholmskolen i Farum, der tillige har indrettet 50 meter baner.

100 års dagen falder på et tidspunkt, hvor skytterne er helt på toppen i skydedygtighed, og da amtet tillige har en stor ungdomsafdeling at tage af, er der kun grund til at se lyst på fremtiden.

Mit ønske for den tid, der kommer, er, at skytterne også i fremtiden må have glæde af at dyrke skydningen i selskab med gode kammerater og dygtige ledere.

Erik Hviid.

2 gamle skytter fortæller

I 1911 fortalte en skytte, der i 1866 kom til Hillerød, om skydningen dengang, at Hillerød kun udøvede skydning, men i 1868 blev der indført eksercits, gymnastik og sang. Der var 60 skytter, og de havde snedkersvend Sundstrøm som lærer. De fik tilladelse til at benytte kaserne på slottet. I belægningsstuerne havde de eksercits, i brandstuen gymnastik og i stalden salonskydning. Foruden skydningen om søndagen havde de øvelser to gange om ugen på slottet. Fra ministeriet fik de udlånt gamle glatløbende øvelsesgeværer, og fra byrådet fik de lædertøj, livgehæng, bajonetskede og skulderrem med patronstaske. Lædertøjet var lakeret og forsynet med et messingskilt med det danske våben.

De havde en streng instruks. Han erindrede, at det kostede 8 skilling at stille for sent og 1 rigsdaler at henstille en ladet riffel. Før og efter skydningen sang de én eller flere af »Sangbog for Skytter«. De havde endvidere uniformshue med grøn snor og kokarde og våbenfrakke, grå med grønne opslag og krave.

På den tid var der ikke så mange skyttefester og præmieskydninger som nu. Der var en årlig amtsskydning, men derudover erindrer han kun, at der 2. pinsedag blev holdt præmieskydning og skyttefest i Slagslunde skov. Det var de bedste og morsomste ture han erindrede inden for skytteforeningen. Første gang de var der, blev de indbudt af 8. kreds Jørlunde. Hillerødskytterne afmarcherede fra Hillerød 1. pinsedag. Da de ankom til Jørlunde, blev de indkvarteret hos beboerne på egnen. Næste morgen marcherede de så til Slagslunde. Da de ankom til festpladsen, stod skytterne fra 8. kreds opstillet, og deres hornblæser spillede fanemarchen.

Efter en travl dag afmarcherede de til Hillerød kl. 11 aften. Det var en drøj march. Fortælleren havde solbærrom i sin feltflaske - den fik de tørstige. En anden havde vundet et sigtebrød i tombolaen - det blev uddelt til de sultne. Efter mange hvil ankom de til Hillerød kl. 5 om morgenen.

Fortælleren fortsætter, at nu til dags ledes en skytteforening jo ikke som i hans unge år, men tiderne fører det vel med sig. Skulle han kritisere noget af det nuværende, så skulle det da først og fremmest være

den ting, at ammunitionen er alt for dyr. Og så er der den grimme uskik, at unge mennesker optages som passive medlemmer og kun stiller til fornøjelserne. I hans tid måtte ethvert ungt medlem være skytte, og det havde han godt af. Skytter bør de unge være og ikke passive medlemmer, som cykler omkring fra den ene fornøjelse til den anden.

I 1967 fortæller en skyttekammerat, Jens Møller Knudsen, Måløv: Grunden til min interesse for skyttesagen, som har optaget en meget stor del af mit liv, blev lagt, længe før jeg blev født.

Min bedstefader var i 1866 med til at grundlægge Lumby Skytteforening på Fyn. Min fader var i 1892 med til at starte Måløv Skytteforening, og selv om byen ligger i Københavns amt, følte man sig allerede fra starten mere tiltrukket af forholdene i Frederiksborg amt. Foreningen blev nr. 50 i rækken, og man kunne nu smykke fanen og andre foreningssamlingsmærker med - det flotte - F.A.S.'50. kreds.

Skydebanen kom til at ligge på min faders jord, da bakkerne her gjorde det ud for en fortrinlig skydevold; jeg var vel kun fem-seks år, da jeg fik mit første gevær i hånden, et med plader og det hele - og i min barnlige fantasi så jeg mig selv som mesterskytte.

Den årlige amtsskydning i Frederiksborg, som Nordsjællands centrum dengang blev kaldt i daglig tale, var en begivenhed af format, noget der blev talt om måneder i forvejen. Når dagen endelig kom, var det sommerens udflugt. Man samledes i 8-10 hestevogne og drog samlet afsted mod målet. Ved ankomsten blev der staldet op i Malterigården overfor markedspladsen. Skytterne gik på skydebanen, og vi børn gik med vores mødre i slotshaven eller kom op for at se selve slottet. Kun en enkelt gang fik jeg lov at komme med far på skydebanen. En lille hændelse står endnu tydeligt for mig. Markørerne havde den dag vist nok fået for meget af de våde varer; for med et kom de alle marcherende i sluttet trop. Man ville ikke markere mere, ikke tale om. Så måtte der hveres frivillige markører. Min far og jeg kom med, og vi markerede resten af dagen. Dengang blev der skudt til den gamle 8-delte skive, men man fik to points for hver træffer, så teoretisk kunne man opnå 100 points, men skytter i de dage var på dette felt ikke skrappe end i dag.

I 1898 blev der afholdt et stort landsskyttestævne i Odense. Willerup var dengang F.A.S. store skyttestjerne, og til ham satte man meget store forventninger. Efter at holdet var draget afsted, gik man hjemme i amtet og ventede på nyheder, som stadig ikke kom. Så besluttede man at telegrafere og spørge: »Hvordan går det?« en halv time efter kom svaret: »Willerup sover«. Man må huske på, at i 1898 var det en begivenhed at telegrafere og omgående få svar. Willerup forstod afslapningens kunst, og han vandt.

Omkring 1900 begyndte gevær M/89 at vinde indpas i skytteforeningerne, men det var kun de bedrestillede, der havde råd til at købe dette gevær. Jeg husker tydeligt den misstemning, der opstod blandt dem, der ikke havde råd. Der måtte nu en finere skive til, og det blev 10-delt ringskive nr. 1, som vi bruger i dag.

Som nykonfirmeret begyndte jeg som skytte i foråret 1907. Det var en stor dag; for nu var jeg blandt de voksne. Vi skød med Remington, stående, på 100 alen. Det, at man skulle stå op og skyde, var et levn fra forladernes tid. Jeg skød 10 skud á to øre og fik markeret 10 forbiere. Der røg mesterskytten for aldrig mere at vende tilbage, selv om det dog med tiden blev noget bedre.

Efter at have været formand for 50. kreds i nogle år, blev jeg i 1929 valgt ind i amtets skydeudvalg. Jeg havde mange gode forslag og reformer, mente jeg da, men dem var der slet ikke brug for. I udvalget sad jo nogle ældre herrer som P. N. Nielsen, Hagelse - Reimers, Nivå, m. fl. Al udregning til præmier og kapskydninger var jo en sand lækkerbidsken for regnekunstneren lærer Hansen, Slangerup, så her var heller ikke noget at gøre, men jeg lærte meget i de år, som senere kom mig til gode.

Parkov var formand i den periode. Han var selskabsmand af rang, men alt skulle gå så forfærdelig stærkt. Han var jo folketingsmand og havde mange jern i ilden. Økonomi havde han ikke meget forstand på. Han var fra rigsdagen i vane med at vedtage, og så lade andre betale. Udvalgsmøderne forstod Parkov altid at gøre livlige og interessante, og han stod helt i modsætning til forretningsfører Rasmussen, der var en ældre og mere besindig herre. En ordveksling mellem de to herrer, der gentog sig ved alle møder, kan jeg ikke lade være med at drage frem.

Når mødet havde varet nogen tid, slog Parkov pludselig ud med armen. »Rasmussen, vi skal ha' en øl.« »Javel, hr. åberst,« kom svaret fra Rasmussen på bredt nordsjællandsk. »Det ska' vel være en Wiibroe, hr. åberst.« »Ja'h selvfølgelig, selvfølgelig, Rasmussen.« Parkov var

aktionær i Wiibroe, så derfra kom sympatien for øllet fra Helsingør.

Efter Holbæks død blev jeg valgt til formand for skydeudvalget, og nu fik jeg brug for det, jeg havde lært af de tidligere formænd, lærer Henriksen, Birkerød, og Holbæk, Ølsted; men jeg kan roligt sige, at havde jeg ikke haft støtte af Jens Christoffersen, havde det ikke været mig muligt at klare denne post. Han var et menneske med en fantastisk hukommelse. Han kendte alle skytterne og kunne deres særheder udenad.

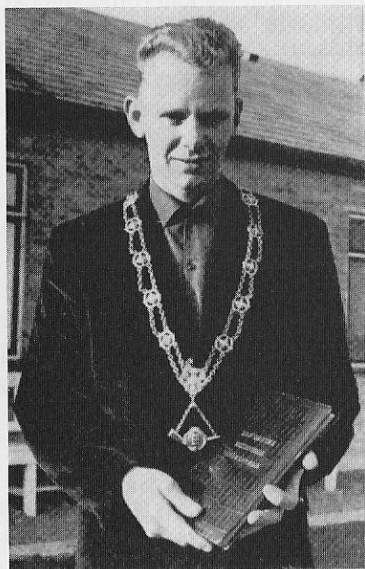
Bygning og indvielse af skydebanerne ved Holmene var min formandstids største begivenhed, kun anede jeg ikke, at vi allerede 20 år efter skulle forlade denne skønne plet, en af landets smukkeste beliggende skydebaner. Da jeg den sidste skydedag var ude at sige farvel, kunne jeg ikke sige mig fri for at føle en smule bitterhed mod de mennesker, der ikke ville eller kunne acceptere deres medmenneskers fritidsinteresser.

Den 2. november 1947 var jeg blandt en gruppe skytter her fra amtet til instruktion i feltskydning i Jægerspris. Det var noget helt nyt. Skydning mod mål i terrænet på ukendt afstand tillempet skytteforeningsforhold. Vi havde teori lørdag aften og skydning om søndagen. Det, at skulle skyde på tid, var en overraskelse for de fleste. På den første station blev der kun afgivet to, højst tre skud pr. skytte. Man var straks klar over, at her var en interessant fornyelse fra det evige pladeskyderi, og det har heldigvis vist sig, at det slog til.

Allerede det følgende forår, den 21. marts 1948, kunne Frederiksborg amt afholde en feltskydning, vistnok den første her i landet. Vi havde i begyndelsen meget besvær med at få disse skydninger tilrettelagt. Den første varede hele natten, og vi var først færdige tidligt om morgenen, men efterhånden kom rutinen. Vi mødte megen hjælpsomhed fra lejrens befalingsmænd. Anordninger og bestemmelser var jo ikke så omfangsrige, og omkostningerne ej heller så store, som de senere er blevet. En ting savner jeg, som jeg syntes var af stor værdi, de gule ærter og det kammeratlige samvær i lejren efter skydningen. Det var en festlig afslutning på dagen.

I min formandstid mødte jeg mange herlige mennesker, humørfyldte, hjælpsomme og ærlige mod den sportsgren, der nu er blevet vores. At nævne dem alle vil ikke være muligt, men én kan jeg dog ikke undlade at omtale her, skomager Edvard Christensen, Birkerød, også kaldet »Gamle Skoms«, en herlig skyttetype, som de stadig kan findes -

Vindere af den danske mesterskabs- vandrekeæde

*Vagn Andersen, Jægerspris
1962*

*Jørgen Stegler, Birkerød
1963*

fuld af løjer og altid veloplagt. Vort første møde var dog lidt blandet. Det skete ved en skydning i 1928. »Skoms« væddede til højre og venstre en daler på, hvem der kunne skyde den første tier. Jeg tænkte, at jeg her i Birkerød var kommet i et selskab af ødsle velhavere, og hvor denne »Skoms« søgte at overgå alle andre. Det var ikke noget for mig. Dog senere på dagen gik det op for mig, at en »Birkerøddaler« var en femøre, så det forandrede jo sagen.

Skal jeg ønske noget for den 100-årige, skal det være, at der stadig må være mænd, der vil gøre et arbejde for den sag, som nu har stået sin prøve i 100 år til gavn for vort land.

Hanebjerg

Når man i 125-året for FASG&I's oprettelse skal skrive Hanebjergs historie må det jo erkendes, at den historie er betydelig kortere, idet det hele startede for ca. 25 år siden. Men hvad der måtte mangle af alder opvejes til gengæld af drama omkring det nuværende Hanebjergs tilbliven, udbygning og beståen. Som sagt startede det alt sammen for ca. 25 år. siden.

Skyttegruppens daværende anlæg i Holmene var blevet nedlagt den 18. april 1966, hvorfor man var på udkig efter nye muligheder. En sommerdag i 1966 var FASG&I's daværende formand, Sigvald Hansen, Lynge, på køretur mellem Gørlose og Lynge og blev opmærksom på Hanebjerg grusgrav. Sammen med formanden for skyttegruppen, Erik Hviid, Hillerød, rettede han henvendelse til ejeren, der bekræftede, at den da tomte grusgrav var til salg.

Efter forhandlinger blev man enige om, på betingelse af myndighedernes godkendelse, at købe grusgraven med omliggende arealer, ialt ca. syv tønder land til en pris af 75.000 kr., som man i forvejen havde fået tilsagn om fra DDSG&I. Derefter startede hele godkendelsesproceduren d.v.s. kommune, amt, Fredningsnævn, politi, amtslæge og med støjmålinger foretaget af Teknologisk Institut m.v.

Den 27. juli 1967 var man så langt, at der kunne skrives betinget skøde på overtagelsen af arealet. På et amtsbestyrelsesmøde i januar 1968 foreslog formanden, Sigvald Hansen, imidlertid, at man købte hele Hanebjerggård, hvorunder grusgraven hørte, med det formål at oprette et idrætscenter på den øvrige del. Formanden fik af amtsbestyrelsen bemyndigelse til at arbejde videre hermed. Dette gav startsignalet til den mest omtumlede periode af Hanebjergs historie, men det endte dog med, at købet af hele Hanebjerggård endelig faldt på plads i slutningen af 1969.

I den mellemliggende tid blev der i en periode oprettet en selvejende institution mellem FASG&I og en støtteforening under Hjemmeværnsdistrikt Birkerød, som skulle forvalte projektet, men denne form måtte igen opgives, og i en periode var forvirringen mellem potentielle købere, sælgere, panthavere, långivere m.v. næsten total.

Foreningen benyttede sig på daværende tidspunkt af bistand fra Landsretssagfører C.H. Holm, København, og selv om man i hans breve fra den tid somme tider læser en stille fortvivelse mellem linierne, fortsatte han dog sit arbejde ufortrødent og må nok tilskrives æren for, at det til sidst lykkedes.

På et senere tidspunkt skete der dog endnu nogle ændringer. Således er en parcel solgt fra, nogle matrikuleringer ændret og ejerforholdet er for nuværende således, at skyttegruppen ejer hele arealet minus nogle få tønder land, som bortforpagtes af FASG&I.

Medens alt dette foregik, påbegyndtes selve arbejdet med at omdanne den gamle grusgrav til et tidssvarende skydebaneanlæg. Selve jordarbejderne blev udført af forsvarrets ingeniørregiment i Farum, og derefter startede opførelsen af standpladser, markørgrave og diverse bygninger til såvel kort- som langdistance- og pistolskydning. Alle disse arbejder blev udført ved delvis frivillig bistand, og moderniseringer og ændringer foregår løbende.

Som vedtaget af amtsbestyrelsen i 1968 påbegyndtes, efter endelig erhvervelse af hele Hanebjerggård, udarbejdelsen af et ambitiøst projekt for et idrætscenter på arealet. Projektet omfattede såvel boldbaner som idrætshaller og kursus- og værelsesbygninger. Et meget stort arbejde blev gjort og mange muligheder blev undersøgt, men i begyndelsen af halvfjerdserne måtte projektet opgives.

Amtsforeningen havde i mange år haft kontor hos daværende forretningsfører, Arne Petersen, Hillerød, på dennes privatadresse. Da Arne Petersen i 1978 udtrykte ønske om, indenfor et kortere åremål, at gå på pension, vedtog amtsbestyrelsen at bygge kontorer samt omklædnings- og baderum i tilknytning til Hanebjerg Skyttecenter. Der blev nedsat et byggeudvalg bestående af FASG&I's daværende formand, Tage Nielsen, næstformand Bendt Hansen, skyttegruppeformand Jens Røpke og Finn Lange fra idrætsgruppen.

Efter forskellige undersøgelser, ansøgninger m.v. blev byggearbejdet overdraget til HHM-Byg A/S, Hillerød, som startede arbejdet i foråret 1980 med afleveringsforretning 26. september samme år efter et hurtigt og dygtigt udført arbejde. Foreningens budget for byggeriet var 845.000 kr., og slutresultatet blev 843.300 kr., som efter forhandlinger blev finansieret ved en blanding af offentlige lån, tilskud og lån fra DDSG&I samt opsparet egenkapital i en oprettet byggefond.

I eftersommeren 1984 slog skæbnen igen til mod Hanebjerg. Engel-

Dagen efter branden den 14. september 1984.

Hovedbygningen ved indvielsen den 2. november 1985.

ske natosoldater benyttede skyttecentret, og en af dem var så uheldig at vælte en gasflaske som startede en brand, der lagde bygningen i tilknytning til den nyopførte administrationsbygning øde. Heldigvis reddedes administrationsbygningen, men mange gamle pokaler, præmier og andre erindringsfyldte effekter blev flammernes bytte.

Et nyt byggeprojekt startede, og den 2. november 1985 kunne skyttegruppen holde indvielse på nybygningen, som indeholdt cafeteria, mødelokaler, standpladser og alle faciliteter, som får et moderne skyttecenter til at fungere.

Hanebjergs snart 25-årige historie har, som det fremgår, været omskiftelig og somme tider besværlig. Når der i dag findes et moderne og effektivt skytte- og administrationscenter skyldes det ikke mindst en bred personkreds indenfor FASG&I, men også megen velvilje og økonomisk hjælp fra DDSG&I, hvis Overbestyrelse har udvist stor forståelse for de problemer, der har været i tidens løb.

Finn Lange.

Foto: Hans Strømsvig

Skyttegruppens bestyrelse indtil årsmødet 1992.

Siddende fra venstre: Poul R. Nielsen, Sven Engell, Mogens Hansen, formand og Erik Bisgaard. Stående fra venstre: Bent Duvier, Egon Bech, Kurt Bækgaard, Bjarne Jørgensen, Jørgen Albreitsen og Chr. Larsen.

Skytternes 25 år til 1992

At skrive Skyttegruppens historie fra 1967 og til dette år 1992 vil på flere områder blive gentagelser af denne bogs historie om Hanebjerg. Man kan ikke sige FASG&I's Skyttegruppe uden samtidig at nævne Hanebjerg, idet Hanebjerg i flere år, indtil det stod udbygget som Hanebjerg Skyttecenter, lagde beslag på næsten hele Skyttegruppens arbejdskraft.

Skytternes anlæg i Holmene i udkanten af Hillerød var som tidligere nævnt blevet nedlagt i 1966, og først i sommeren 1967 erhvervede man endeligt grusgraven, der hørte til Hanebjerggård, d.v.s. det område, der med enkelte justeringer i dag er skytternes center.

Skyttegruppens daværende formand Erik Hvid var med til at »opdage« grusgraven. Desværre nåede han dårligt nok at se arbejdet påbegyndt, idet han døde i 1968. Martin Pedersen fra skydeudvalget overtog formandskabet og dermed ledelsen af planlægningen af det kommende byggeri. Det kunne ikke gå stærkt nok med at få de første baner, 200 m-banerne, op at stå, men da der skulle spares, valgte man

at strække byggeriet i tid, idet man uden udgift fik Sjællandske Ingeniørregiment fra Farum til at udføre jordarbejdet. Da arbejdet var afhængigt af, hvilken slags kurser regimentet afholdt på de forskellige maskintyper, var det ikke altid, kurssets maskiner lige passede til det, man var nået til i udgravningerne. Det var imidlertid et særdeles godt arbejde, der blev udført. Hvad der også var vigtigt var, at man kunne tillade sig at bruge lidt flere penge på selve bygningerne. Ingeniørregimentets deltagelse i jordarbejdet fortsatte indtil 1976, hvor 300 m-banen var færdigudgravet.

Selvom tresserne og begyndelsen af halvfjerdserne stod i byggeriets tegn som noget af det vigtigste, så kunne skytterne fortsat holde sig i toppen indenfor de mange konkurrencer. Dette såvel på hold som individuelt indenfor seniorskytter og ungskytter. Mange kunne nævnes, men en skytte markerede sig meget stærkt, nemlig Vagn Andersen. Han vandt i denne periode den fornemmeste pris, Den Danske Mesterskabsvandrekæde, ikke mindre end fem gange foruden andre store landskonkurrencer.

1969 blev Frode Kildehøj valgt til formand for skytterne. Også han lagde et meget stort arbejde i at få Hanebjerg bygget, og i spidsen for mange frivillige blev det til ikke så få timer, der blev lagt i »grusgraven«.

Rundt om i amtet blev der også arbejdet godt. Det var i halvfjerdserne vel nok især de indendørs 15 m-baner, der stod for tur. Enten gennem modernisering eller ved etablering af helt nye baner. Dette gav et boom indenfor børneskytterne, ikke så få meldte sig ind ude omkring i kredsene. Nye kredse så også dagens lys.

Terrænskydningen med gevær holdt 1973 25 års jubilæum i amtet med et to-dages stævne, hvor man den første dag gennemførte en skydning efter samme program, som skydningen havde 25 år før. I 1973 blev amtet i øvrigt Danmarksmester i terrænskydning for både senior- og ungskyttehold, og om ikke det gentog sig for vore seniorskytter i 1974.

Nyt var også, at pistolskydning blev taget på programmet i DDSG&I. Allerede på de første tegninger af Hanebjerg var der taget højde for dette. Der var planlagt en 25 m-bane med 15 standpladser og et efter tiden moderne skydehus. Dette skydehus stod færdigt i 1974.

I 1975 overtog Jens C. Røpcke formandsposten i skydeudvalget. Økonomien var ikke alt for god, og drømmen om et stort idrætscenter med

hal m.v. brast, og Hanebjerggård blev solgt således, at skytterne nu alene havde jorden på den vestlige side af vejen, mens fællesjorden øst for vejen blev forpagtet ud for en årrække.

Indtil nu havde der været en støt medlemsfremgang fra år til år med 5.124 i 1969, hvorefter der sker et mindre fald, for at antallet af skytter atter skal stige. Det var i disse år især svært at holde på de yngre skytter. I 1976 var der atter en lille nedgang i medlemstallet, der dette år var på 6.506 aktivitetshoveder. Tendensen med, at de unge forlod rækkerne, var ikke lokal, mange foreninger ud over hele landet havde de samme problemer. Men til arbejdet på Hanebjerg var der stadig frivillige at få, bl.a. til plantning af 5.000 træer og buske, hvoraf langt de fleste står den dag i dag.

I 1977 var banerne færdige, og det første Hanebjergstævne blev afholdt med deltagere fra det meste af landet. Pistolprogrammet blev dette år udvidet til det dobbelte, hvilket medførte at Hanebjergs 15 eldrevne 25 m-baner dårligt kunne klare efterspørgselen. Resultatet blev da også, at en ny bane blev projekteret og påbegyndt.

Ungdomsarbejdet blev intensiveret med kurser på amtsplan og i lokalforeningerne. Det var et arbejde, som ret hurtigt bar frugt såvel i bredde som på topplan.

Medlemsantallet steg atter fra 1979, hvor der var 8.381. Opgørelserne viste, at det var børneskytterne og pistolskytterne, der meldte sig i stigende antal.

I 1980 begyndte pistolskytterne for alvor at gøre sig gældende på lige fod med geværskytterne både med baneskydning og med terrænskydning. Vore pistolskytter var fuldt på højde med pistolskytterne i de øvrige amter. Når der her nævnes baneskydning for pistolskytter, drejer det sig om både indendørs 15 m skydning og den udendørs 25 m skydning.

I begyndelsen af firserne begyndte man rundt omkring at lide af mangel på ledere, et problem, der iøvrigt ikke er blevet mindre med årene. Men selvom det mange steder var de samme, der gik igen, så så alligevel flere mindre skydebaneanlæg dagens lys. Det drejede sig især om anlæg med 50 m-baner og 25 m-baner bygget sammen omkring gode funktionelle skydehuse med gode opholdslokaler. Enkelte kunne endda udbygges til også at omfatte indendørs 15 m-baner indrettet både til pistol- og geværskydning.

Nye 200 m-baner var der ikke mere rigtigt plads til. Dertil var mil-

Hanebjerg Skyttecenter, fra syd mod nord.

jøkravene for strenge i vort folkerige område. Et enkelt anlæg skal dog nævnes i denne forbindelse, og det er Saxegården, som efterhånden blev udbygget til at omfatte både 200 m- og 300 m-baner samt 50 m-baner. I samme forbindelse skal det nævnes, at der på disse baner hvert år finder et godt besøgt stævne sted.

I 1980 startede vi på Hanebjerg med et forsøg på terrænskydning med salongeværer. Det faldt godt ud og blev en forløber til indførelse af terrænskydning med kaliber .22 på landsplan.

Skydemæssigt var vi stadig med, både i bredden og i toppen. Således blev vore ungskytter Danmarksmestre på hold i pistolterrænskydning i 1982. Det var det år vi var tæt på de 9000 i medlemmer.

På Hanebjerg begyndte man så småt at tale om modernisering af vore anlæg. Kunne man f.eks. slippe for brugen af markører under skydning på 200 og 300 m? Ekspertise blev tilkaldt for at undersøge mulighederne for f.eks. TV-markering. Samtidig var der ønsker om bedre opholdsforhold. Der blev lagt planer og i sommeren 1984 var man klar til at tage fat på en dyr modernisering. Men den 14. september brændte hele 200 m-huset med tilhørende faciliteter. Som nævnt andet sted var det engelske soldater, der under en Nato-øvelse havde fået lov til at benytte vort område som forplejningsområde, og som under madlavning var uheldig med en gasflaske. Den nyindrettede administrationsbygning blev dog reddet.

Nu blev der for alvor taget fat på moderniseringsplanerne, og nu var der ikke længere tale om TV-markering. Nej, nu skulle der elektronisk markering til både på 200 m og på 300 m. Alle sejl blev sat til for hurtigst muligt at få banerne færdige, og den 2. november 1985 kunne den daværende formand Palle Holbæk byde velkommen til en flot indvielse af baner og et dejligt cafeteria med et helt moderne køkken.

I 1986 passerede vi de 10.000 medlemmer. Et resultat af et godt arbejde ude i foreningerne samt i Skyttegruppens mange selvstændige udvalg. Alle udvalg havde vist gode tiltag. 15 m og 50 m Frederiksborg Cup havde fundet et naturligt leje. 200 m puljeskydning blev indført og pistolskytterne førte sig godt frem resultatmæssigt og medlemsmæssigt. I geværterrænskydning tog vi atter et Danmarksmesterskab.

1987 var året, hvor Ryle Sørensen overtog formandskabet efter Palle Holbæk, der måtte trække sig på grund af sygdom. Det var også året, hvor et nyt langdistancegevær kom på tale samtidig med, at man begynd-

te central våbenregistrering. På Hanebjerg gennemførtes de Nordiske Mesterskaber i baneskydning under et stævne, der høstede stor anerkendelse.

Indenfor DDSG&I's Skyttegruppe gav nytænkningen sig bl.a. udslag i et oplæg til nyt kortdistancegevær. Mange gamle skytter vred sig, og mente det gamle var godt nok. Man tænkte ikke på anskaffelse af nye geværer, selvom et sådant blev indført.

Men i 1989 vedtog man på skytternes landsmøde at indføre et nyt langdistancegevær, model Sauer 200, ligesom nye regler for kortdistancegeværer blev indført.

På Hanebjerg afsluttede man moderniseringen af et nyt pistolhus. Et hus, der med sit ovenlys var en nyskabelse. På 300 m banen var der bygget en hjortebane med en 100 m-standplads efter sidste ny principper. Jægerne havde for egen regning fået lov at bygge banen mod en årlig husleje.

Noget nyt var også indførelse af EDB både på kontor og i resultatberegninger under stævner.

Mogens Hansen afløste Ryle Sørensen som formand på årsmødet i 1990. Skydningen var stadig på et højt stade. I geværrænskydning kom der atter et Danmarksmesterskab i hus. En glædelig ting var, at der var ganske pæn fremgang at spore indenfor langdistanceskytterne både på bane- som på terrænskydningens område.

I 1991 er der atter tanker om en udvidelse på Hanebjerg. Denne gang drejer det sig om indretning af overnatningsmuligheder, idet man i en del af 300 m-huset finder, at der kan bygges værelser med ca. 24 sengepladser (i køjesenge).

På pistolbane nr. 2 indsendes der ønsker om økonomisk støtte fra DDSG&I's Skyttegruppe til at modernisere skydehuset i lighed med bane nr. 1.

Et glædeligt resultat: Vort amtshold blev Danmarksmestre i 1991 på gevær, 200 m. Glædeligt fordi holdets sammensætning viser dygtighed i bredden indenfor amtet. Vore pistolskytter hentede ligeledes et Danmarksmesterskab hjem.

Som tidligere nævnt, er der ikke i amtet bygget nye 200 m-baner, men nogle er blevet moderniseret med TV-markeringsanlæg, hvilket er med til at holde på skytterne. Men det kniber stadig med fornyelser indenfor lederne. Ofte må der ekstramøder til, for at få fyldt rækkerne ud, når nogle falder fra.

1992, og vi er nu 125 år og hvad så? Dette spørgsmål går på de sammenlægningstanker, der ikke alene rører på sig, men nu er inde i realitetsforhandlinger med, for vort vedkommende i amtet, Frederiksborg Amts Gymnastikforening. På landsplan hører De Danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger op med at eksistere under dette navn. Skytterne får det gamle navn fra 1861 tilbage »De Danske Skytteforeninger« og bliver økonomisk og politisk uafhængige, men associeret »Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger«. Året vil vise, hvorledes det vil gå her i Frederiksborg Amt. Fra skytternes side håber vi, at vi kommer frem til en løsning, der vil være til gavn for skyttesagen og de øvrige idrætter.

Mogens Hansen

Gymnastik 1967-1992